

CUVÂNT-ÎNAINTE

Lucrarea de față, intitulată *Convingeri și propuneri etimologice*¹, reunește contribuțiile etimologice definitive în ultimii 12 ani, publicate în volume (omagiale sau cu lucrările unor simpozioane internaționale) ori în periodice.

Din punctul de vedere al provenienței (sursei) lor, cuvintele discutate fac parte din două categorii.

1. Cele mai multe există în DA, CADE, DLR, DEX, CDER, MDA etc., dar sunt fie cu etimologie necunoscută, fie greșit ori insuficient explicate.

2. Celelalte, necunoscute de dicționare, provin din materialul (publicat sau inedit al) atlaselor lingvistice (ALR I, II; NALR), din monografiile dialectale, glosare regionale etc. Cuvintele cărora nu li se indică sursa în care au apărut au fost înregistrate de noi pe teren de-a lungul timpului.

În DA, DLR, MDA etc. se găsesc multe cuvinte comunicate în scris lui B. Petriceicu-Hasdeu sau Muzeului Limbii Române și ce către persoane fără (ori cu o modestă) pregătire de specialitate. Corespondenții au scris și definit termenii așa cum s-au priceput, omițând uneori semnele diacritice ale literelor alfabetului oficial, literalizând forma cuvântului sau definindu-l parțial ori imprecis.

¹ Am menținut acest titlu, care se găsește în oferta făcută Editurii Academiei Române în 2016, deși în 2017 a apărut volumul doamnei Iulia Mărgărit, intitulat *Propuneri etimologice*.

În consecință, o mare parte dintre acești termeni au rămas fără explicație etimologică ori au primit una necorespunzătoare. De aceea, am căutat, în limita posibilului, să verificăm cuvintele cu atestare unică în sursa inițială.

Studiind cu atenție scrierea (grafia) corespondenților și ținând seama de particularitățile fonetice ale graiurilor respective, am reușit, aproape întotdeauna, să stabilim forma exactă a cuvintelor, care, se știe, este una din condițiile esențiale pentru a li se putea găsi etimologia.

Cum am constatat și în volumele anterioare², nu în puține cazuri formele greșite din dicționare au apărut la fișarea bibliografiei³, la redactare sau tipărire.

Cât privește modul de prezentare a materialului, cea mai mare parte a cărții este formată din **note etimologice** ordonate alfabetic. La sfârșitul lor, între paranteze drepte, se indică publicația în care au apărut și paginile la care se găsesc acolo.

Partea finală conține 6 **studii și articole** formate tot din note etimologice, dar în fiecare din ele e vorba de note care au ceva în comun, referindu-se la

a) cuvinte comunicate de aceeași persoană (Grigore Crăciunaș);

b) cuvinte care desemnează aceeași noțiune ('ghețuș, săniuș');

c) cuvinte derivate de la aceeași categorie gramaticală (interjecțiile);

d) cuvinte cu etimologia dată ori însoțită de același autor (Sextil Pușcariu).

De aceea am considerat că e mai bine să le reproducem în forma în care au fost publicate inițial.

² *Soluții și sugestii etimologice*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001; *Certitudini și ipoteze etimologice*, București, Editura Academiei Române, 2007.

³ Ne referim mai ales la H I–XVIII; CHEST. II–V, VIII; ALR I, II.

Marea majoritate a notelor se referă la termeni regionali. În general, o notă poate fi formată din analiza etimologică a unui singur cuvânt (uneori cu variante lexicale), a unor cuvinte înrudite în plan formal sau semantic ori a unor formații similare.

Pe lângă intervențiile de ordin tehnic cerute de adunarea în volum a textelor apărute în diverse publicații, unele note au suferit și modificări de conținut (completări, nuanțări etc.). Doar în câteva (*a se ostromeni*, *șulică*) explicația a fost schimbată datorită informațiilor noi pe care le-am obținut după publicarea lor.

În încheiere, dorim să exprimăm, și pe această cale, sincere mulțumiri domnului profesor universitar dr. Gheorghe Chivu, membru corespondent al Academiei Române, și doamnei cercetător științific II dr. Dana-Mihaela Zamfir, referenții științifici ai volumului, kolegei operatoare Éva Mladin, și, nu în ultimul rând, Editurii Academiei Române pentru bunele condiții de publicare.

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE.....	7
SIGLE ȘI ABREVIERI BIBLIOGRAFICE	11
ALTE ABREVIERI.....	39
A. NOTE ETIMOLOGICE.....	43
B. STUDII ȘI ARTICOLE.....	343
Metamorfoze formale și semantice	343
Etimologii pușcariene controversate (II)	355
Etimologii pușcariene controversate (III)	365
Etimologii pușcariene controversate (IV).....	377
Termeni pentru ‘ghețuș, săniuș’	391
Cuvinte provenite de la onomatopee (I).....	405
INDICE DE AUTORI.....	417
INDICE DE CUVINTE	429